

Gesprek met Ir. C. J. Stefels:

“Half miljoen bezoekers kijkt beheerders van De Hoge Veluwe op de vingers”

De beheerders van het nationale park De Hoge Veluwe verkeren in een uitzonderlijke positie. Zij passen op een oppervlakte van 5500 hectare, natuur- en landschapsbescherming toe terwijl zij door niet minder dan een half miljoen bezoekers “op de vingers” worden gekeken. Het beheer van De Hoge Veluwe leert, dat zelfs de aanwezigheid van een half miljoen bezoekers per jaar, geen al te groot probleem hoeft te zijn. Ir. C. J. Stefels, directeur van de stichting nationale park De

Hoge Veluwe, weet hoe het komt: “waar veel publiek verschoont behoren behoorlijke voorzieningen te zijn voor de opvang. Het aantal ingangen moet beperkt zijn, zodat het publiek kan worden geleid. En de gekleurde paaltjes moeten een niet al te straf regiem vormen, zodat de bezoekers het gevoel van “vrij te kunnen zwerven”, niet wordt ontnomen.

Op De Hoge Veluwe treffen de gasten voorzieningen aan, de voet- en fietspaden en bovendien twee culturele centra van formaat. Het gevolg is dat hierdoor de bezoekers toch een beetje aan de rand blijven en vrijwel nergens “dwars door” gaan. Dank zij het feit, dat er entree wordt gegeven, hebben we ook te maken met “bewuste bezoekers”. Zij komen voor de natuur en de cultuur. Nergens is de druk op de natuur te groot.

De beheerders van De Hoge Veluwe vinden dat het met de schade in het park best meevalt. Slechts langs de enkele verharde wegen is wel eens iets te zien van een “papiertjes-vervuiling”, zoals op elke plaats waar veel mensen komen. Zij kunnen zich dank zij de goede opvang van het publiek, verder in alle rust richten op de doelstellingen zoals deze zijn vastgelegd in de statuten: het bewaren van het landgoed als een natuurmonument.

De Hoge Veluwe is een kostbaar monument. Er bestaat in het groene boshart van Nederland geen tweede park, dat “Veluuser” is dan dit. Kijk naar de open ruimten, de bosschages, de wildbanen, de heidevelden, de ontginningsbossen, de weilandjes en akkertjes en zelfs de relictten van vroegere bewoning waaronder wallen en singels.

De stichters van het nationale park hebben twee cultuurcentra van formaat nagelaten aan de Nederlanders: de kostbare collectie kunstschaten, later ondergebracht in het Kröller-Müller museum en het Jachthuis van Berlage met het fraaie interieur. De combinatie natuur-cultuur is hier van een indrukwekkende omvang. Stefels is sinds acht jaar directeur van het park. “Het is geen baan om als afgestudeerde mee te beginnen. Je moet de jeugdzonden achter de rug hebben. Je moet als je hier wordt benoemd, onmiddellijk de zaak kunnen runnen. Er kan niet te veel worden geëxperimenteerd. De Hoge Veluwe is daarvoor te klein.” Te klein? De Hoge Veluwe is een groot natio-

“Grootschalige bosbouw kunnen we hier niet waar maken.”

Het open landschap van het nationale park.

naal park. In vergelijking echter met het buitenland waar alles op grote schaal is, moet hier worden gesproken over "een vierkante meter-beheer" zoals Stefels het noemt. "In het buitenland kunnen doelstellingen als grootschalige bosbouw waar worden gemaakt. Hier kun je nog geen honderd meter buiten de grens van het park komen of er ligt een schietbaan of iets dergelijks. In vergelijking tot de grote parken in het buitenland is in Nederland natuurbeheer kruideniersbeheer en dan is De Hoge Veluwe daarin nog een V en D", aldus Stefels.

De kleinschaligheid in dit land kan ten koste gaan van de boskwaliteit. "Als je over kleine bezittingen praat is het niet eens mogelijk daarin alle (boom)leeftijden te plaatsen. "Multiple Use", een veelzijdig bosgebruik, is dan in feite niet uitvoerbaar. Multiple Use is in wezen een aaneenschakeling van compromissen. De bosbeheerder Stefels voert op "zijn" landgoed een opmerkelijke strijd. Het landschaps- en wildbeheer eist wel eens dat de beheerder "tegen" een boom is, in plaats van "voor" een boom. Het open landschap met de dekkingskansen voor het wild, moet worden gehandhaafd.

Overigens, al zet Stefels in het nationale park vele lijnen uit, voor de uitvoering van het bos- en terreinbeheer is ir. Snijders verantwoordelijk. In de dagelijkse zorg over het park wordt van een directeur meer verwacht dan natuur- en landschapsbeheer en publieksbegeleiding. Managing bijvoorbeeld, het bijstaan van het personeel en het in het oog houden van de economische kant van het park. Desondanks, Stefels' hart blijft uitgaan naar de groene aankleding van De Hoge Veluwe. Hij denkt mee als het gehele scala van het

open boslandschap aan bod komt. Van bosreservaat (natuurbos) tot productiebos, van solitaire, monumentale boom tot de kleur van het coulissenlandschap. Vooral daar, waar het publiek naar toe gaat, het landgoed Hoenderloo, spelen deze zaken (als solitaire boom en kleur) een rol. Stefels daarover: "Het moet er bij wijze van spreken huiselijk en verzorgd uitzien".

De Hoge Veluwe kan bij dit alles niet model staan voor andere natuurterreinen waar eveneens bosrecreatie is gewenst. De Hoge Veluwe is door zijn natuurlijke omstandigheden, de voorzieningen en de mogelijkheid tot het heffen van entree, uniek in het land. Elders kan niet worden geprofitteerd van deze gunstige omstandigheden. De subsidieregeling (bosbijdrage) staat zoiets nu eenmaal niet toe.

Stefels heeft een specifieke, persoonlijke opvatting over het bosbeheer. Kijkend naar De Hoge Veluwe, zegt hij: "Ik denk meer in boslandschappen dan in percelen. Ik zie bossen in onderling verband en stem het beheer er op af. Het kan betekenen, dat ik bos wil laten verdwijnen of dat ik het bos een ander karakter geef".

Inspecteur Natuurmonumenten

Er is ook nog een andere Stefels, nl. de inspecteur voor het beheer van terreinen van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, gelegen in het "midden" van Nederland. Hij is één van de zeven inspec-

Een prachtige laan waar het publiek graag doorheen wandelt.

Het Jachtslot.

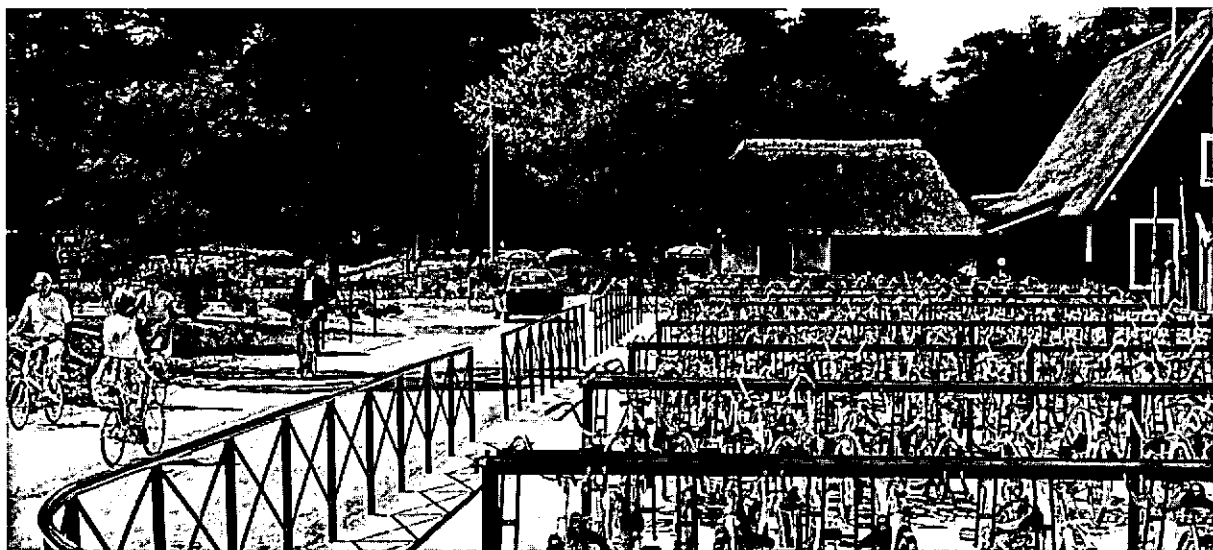
teurs die de vereniging telt. Hij besteedt ongeveer zestig procent van zijn werkuren aan De Hoge Veluwe en veertig procent aan Natuurmonumenten. Zijn inspectie strekt zich onder andere uit over het Planken Wambuis, het Deelerwoud en de bezittingen van de vereniging onder Apeldoorn.

Ook Natuurmonumenten houdt zich bezig met de recreant. De vereniging houdt de "poort" tot de natuurterreinen, uitnodigend open. De afdeling recreatie en voorlichting richt zich op de aankleding van de terreinen door middel van wandelroutes, ruiterspaden, parkeerstroken, informatiepanelen, voorlichtingscentra en vele andere zaken. Tot 1950 vertoefden Natuurmonu-

menten en andere natuurbeschermingsorganisaties in een "zachte" recreatieperiode. In de jaren vijftig en zestig echter met een zich versterkende economie, met meer vrije tijd en meer financiële middelen, trok de massa de natuur binnen. Stefels hierover: "Veel bosbeheerders heb ik horen roepen: "Wat moet ik er mee? De mensen overspoelen ons". Het heeft een jaar of tien geduurd, voordat de beheerders in die recreatieuitbarsting enigszins hun weg wisten te vinden.

De eerste voorzieningen bleken ook niet altijd te voldoen. De gedachte, dat het publiek alleen de blauwe paaltjes zou volgen en zich zo ver zou houden van kwetsbare gedeelten van het gebied, bleek een misvatting. "Het publiek wenst zelf te verkennen", aldus Stefels. Men weet wat de gevolgen waren: in de jaren zeventig kreeg het woord "zonerings" een bijzondere betekenis. En nu bevinden naar het gevoel van Stefels de bosbeheerders zich in de fase van verfijning. "Bos, mens en inrichting moeten in evenwicht worden gebracht. De inrichting moet in orde zijn. Het realiseren van een goede infrastructuur, die ook in de toekomst werkt, is onmisbaar. Beheerders mogen zich niet laten verleiden tot tijdelijke modes. Zij moeten altijd het hoofddoel in de gaten houden", is ten slotte zijn advies.

Stefels is nog een korte en zoals hij het noemt "sobere periode", lid geweest van het bestuur van de Bosbouwvereniging. Hij constateert, dat de organisatie het proces in de bosbouw van pure houtproductie tot een natuurlijker beheer, goed heeft doorstaan. Samenvattend stelt hij: "Het is er voor ons niet makkelijker op geworden, maar boeiend is het wel!"

De inmiddels vermaarde witte fietsen in de stalling.

Boekaankondiging

J. Buis. Historia Forestis: de Nederlandse bosgeschiedenis

Historia Forestis is het eerste standaardwerk dat aan Nederlandse bosgeschiedenis is gewijd. Het behandelt de geschiedenis van bomen, bos en bosbouw in Nederland vanaf Karel de Grote (ca. 800) tot in onze eigen eeuw.

De auteur besteedt aandacht aan uiteenlopende onderwerpen zoals het gebruik van bos door vorsten en de plaatselijke bevolking, de bospolitiek van bisschoppen, boeren en buitenlui, en de Nederlandse hout- en brandstoffenmarkt.

Ook de wijze waarop men bomen teelde en waarvoor men die gebruikte, komt aan de orde: uit bomen maakte men niet alleen houten voorwerpen, maar bijv. ook 'alternatieve' geneesmiddelen.

In Historia Forestis wordt de geschiedenis beschreven van de periode waarin de basis werd gelegd van de bossen en natuurterreinen zoals wij die heden ten dage kennen. Belangwekkende achtergrondinformatie, zeker in deze tijd, waarin de mens zich steeds meer zorgen gaat maken om de natuur.

J. Buis hoopt in het najaar 1985 op deze studie te promoveren.

Agenda

4 oktober 1985 Symposium "De toekomst van bos en bosbouw in een geurbaniseerde wereld" t.g.v. 75-jarig jubileum KNBV. Plaats: Nederlands Congresgebouw, Den Haag.
Inlichtingen: 085-778911.

7 november 1985 Lustrumbijeenkomst Nederlandse Bodemkundige Vereniging over "Moderne ontwikkelingen in de bodemkunde". Nadere inlichtingen volgen.

22 november 1985 Studiekring KNBV. Thema: "Met bits beter bos?" Inlichtingen: 08370-95322 of 95237.

Tentoonstellingen:

"Van bosgebruik naar bosbeheer". Kasteel Groeneveld, Baarn (permanent, Groeneveld is gesloten op maandag en donderdag).

Prijsvraag "Bos na 2000"

8-23 okt. 9.00-16.30 uur Provinciehuis, Achter St. Pieter 200, Utrecht

25 okt.-17 nov. 9.00-17.00 uur De Dorschkamp, Bosrandweg 20, Wageningen